OBS! Utskriven version kan vara inaktuell.
Senaste versionen hittar du via intranätet under "styrande dokument" eller vårdgivarwebben.

Region Halland

Gäller för: Region Halland hälso- och sjukvård

Läkemedel - Ordination

Hitta i dokumentet

Syfte
Allmänt
Ansvar
Lämplighetsbedömning
Beslutsstöd
Dokumentation av läkemedelsordination
Läkemedelslistan i Cosmic
Recept eller Administrera på enhet
Uppmärksamhetssymbolen (UMS) – överkänslighet och vissa läkemedelsbehandlingar
Läkemedelsmallar i Cosmic
Riktlinjer för dokumentation av ordination
Läkarsignatur
Förskrivning av läkemedel på recept
Ordination av läkemedel inom öppenvård
Ordination av läkemedel från kommunalt läkemedelsförråd
Ordination av läkemedel inom slutenvård
Ordinationer på Operation, Förlossning och Röntgen
Ordinationshistorik
Justering av dosering genomförd av sjuksköterskor
Ordinationstyper
Ordination av olika typer av läkemedel
Ordination av Blodprodukter, förbrukningsartiklar samt nutritionsprodukter och kosttillägg i Cosmic
Driftstopp
Bilagor
Uppdaterat från föregående version

Syfte

Rutinen beskriver tillämpningen av Socialstyrelsens bestämmelser om ordination av läkemedel HSLF-FS 2017:37.

Allmänt

Enligt HSLF-FS 2017:37 ska dokumenterade läkemedelsordinationer hållas samlade i patientjournalen. Ordinerade läkemedel ska föras in i journal, oavsett vårdform. Journalsystemet Cosmic och dess läkemedelsmodul ska vara det IT-system som primärt används för alla ordinationer och övrig läkemedelshantering inom Region Halland, vilket möjliggör till exempel interaktionskontroll, varning vid dubblettordination, ökad åtkomst av ordinationerna, samt uppföljning och lagring av historik.
Det är varje ordinatörs ansvar att kunna hantera det ordinationssystem som används på enheten på ett säkert sätt. För praktisk hantering av den elektroniska läkemedelsmodulen Cosmic hänvisas till Cambios kunskapsdatabas Cambio - Medication (Läkemedel) – Introduktion & Användarmanual samt filmer i Cambio e-learning.
Se även Vägledning vid förskrivning och ordination med läkemedel - Vårdgivare.

Ansvar

Det är ett gemensamt ansvar för alla ordinatörer att hålla läkemedelslistan uppdaterad. Den som inte är behörig att ändra i listan, men upptäcker ett behov av ändring, ska kontakta

behörig ordinatör. Den ordinatör som ändrar doseringen av ett läkemedel är ansvarig för att ändringen justeras i läkemedelslistan.

Lämplighetsbedömning

Vid insättning eller utsättning av ett läkemedel, samt vid ändring eller förlängning av pågående behandling ska en lämplighetsbedömning göras med hänsyn till patientens

1. Hälsotillstånd (till exempel njurfunktion)
2. ålder
3. kön
4. läkemedelsanvändning
5. pågående behandling och utredning
6. överkänslighet mot läkemedel
7. eventuell graviditet eller amning

Beslutsstöd

I Cosmic finns följande beslutstöd integrerade: Janusmed Interaktioner, Biverkningsöversikt, ePed läkemedelsinstruktioner och rimlighetskontroll, Rekommenderade läkemedel (Rekord), inklusive Nationell lista undvik till äldre, Dubblettkontroll, Lämplighet vid amning och graviditet samt kontroll av läkemedelsöverkänslighet som är registrerad i *Uppmärksamhetssignalen*.
Janusmed Njurfunktion och Janusmed Riskprofil finns tillgängligt via Janusinfo.se.

Dokumentation av läkemedelsordination

- Cosmic Läkemedelslista ska vara huvudkälla till information och ordination av patientens läkemedelsordinationer i Region Halland.
- Det finns andra system än Cosmic där journalföring av läkemedelsinformation förekommer.
    - MittVaccin används för journalföring av vaccinationer. Se rutin: Vaccinationsregistrering i MittVaccin, Sammanhållen vaccinationsjournal och Vaccinationer - övergripande
    - Cytobase används för ordination, beredning och administrering av Cytostatika, se rutin Läkemedel - cytostatikahantering och CytoBase – Beställning av behörighet, beredning och regim
    - Obstretix används för mödrahälsovård och förlossningsvård/BB.
    - AKnet används av AK-mottagningar för dosering av warfarin. Se rutin Dokumentation och uppföljning av warfarinbehandling i AKnet.

För varje läkemedel som ordineras anges i läkemedelslistan:

1. Läkemedelsnamn
2. Läkemedelsform
3. Läkemedlets styrka
4. Dosering
5. Administreringssätt
6. Administreringstillfällen
7. Behandlingsorsak
8. Läkemedelsbehandlingens längd

9. När och hur läkemedelsbehandlingen ska följas upp eller avslutas.
    a. Respektive vårdenhet kan i vissa fall, till exempel vid akutmedicinering, avgöra och dokumentera i rutiner de tillfällen då avsteg från uppföljning kan göras.
10. I de fall läkemedlet inte får bytas ut mot ett likvärdigt läkemedel, ska anledningen till detta dokumenteras.

Kommunicera när och hur läkemedelsbehandling ska följas upp
I Cosmic Läkemedelslista kan ett meddelande skapas i *Messenger* som anger att uppföljning av läkemedelsbehandling ska göras, när och av vem. Se även rutin Cosmic - Messenger.

- Denna funktion för uppföljning kan användas i öppenvård inom den egna enheten.
- Meddelandet skapas via högerklick på raden för en ordination i Läkemedelslistan genom att ändra. Ordinationsdetaljer öppnas och användaren väljer datum för uppföljning, ansvarig och kommentar under Uppföljning. Meddelandet får ämnet Uppföljning automatiskt. En länk genereras till Ordinationsdetaljer på vald ordination och skriven text visas.
- Den som valts som mottagare för uppföljning får ett meddelande i Messenger på det datum som angivits för uppföljningen.
- Gruppkonto bör användas som mottagare i Messenger.
- Annan användare än den som meddelandet skickats till kan genomföra uppföljningen genom att klicka på klocksymbolen som visas i Läkemedelslistan.
- Ett nytt planerat datum för uppföljning sätts när uppföljningen är genomförd.
- Genomförd uppföljning och ställningstagande till fortsatt behandling dokumenteras under sökord *Läkemedelsresonemang.*

Patienter med öppenvårdsdos
För patienter med dosdispenserade läkemedel gäller att Pascal är huvudkälla till information av patientens läkemedelsförskrivningar. För mer information gällande dosdispenserade läkemedel se rutin Läkemedel – öppenvårdsdos.

Läkemedelslistan i Cosmic

- Innan ordination av läkemedel sker ska Cosmic Läkemedelslista gås igenom.
- Nationell läkemedelslista (NLL) bör kontrolleras och förskrivningarna i NLL ska så långt som möjligt spegla patientens aktuella ordinationer i Cosmic. Se manual Cosmic - Nationella läkemedelslistan.
- Om patienten har läkemedel som inte har ordinerats via Cosmic, ska den som får vetskap om ordinationen, säkerställa att läkemedlet ordineras i Cosmic Läkemedelslista. *Annan ordinatör* markeras och i fritext anges vem som är den ursprungliga ordinatören.
- Den som förnyar recept, som tidigare gjorts av annan ordinatör, tar över ansvaret för ordinationen liksom bedömning av ordinationens lämplighet.
- Vid ändring av ett läkemedels dosering, så är det den som gör ändringen som är ansvarig för att ändringen justeras i Läkemedelslistan, att patient informeras samt att patienten får en ny läkemedelslista utskriven. *Makulering* ska göras av gamla recept som inte längre är aktuella innan utsättning av ordination sker. Dosändring i Cosmic Läkemedelslista når apotek endast vid förskrivning av nytt recept.

- Läkemedel som patienten har slutat använda eller ska sluta använda ska sättas ut i Läkemedelslistan. Den som avslutar en ordination eller förnyar recept ansvarar för att först avsluta eventuella recept, vilket även stoppar kvarvarande uttag på apotek.
- Den aktuella vårdkontakten ska väljas vid ordination.
- Läkemedelsbehandlingens längd kan med fördel dokumenteras genom att sätta behandlingsslut i Cosmics Läkemedelsmodul.
- De uppgifter som inte kan dokumenteras i läkemedelslistan ska dokumenteras under sökord **Läkemedelsresonemang** (bedömning) eller sökord **Följsamhet till läkemedelsbehandling** (anamnes) i Cosmic.
- Varje läkemedelsordination gäller till dess att en ny ordination (ex. utsättning, tillfälligt uppehåll, återinsättning, dosändring) skapats och signerats. Undantag från denna regel är ordination av warfarin, se avsnitt Antikoagulantiabehandling, Warfarin (Waran).
- Den som får vetskap om att en patient slutat ta ett läkemedel ska registrera denna utsättning i läkemedelslistan. Om denna utsättning ej är medicinskt motiverad bör diskussion med patienten ske om att åter börja ta läkemedlet eller be patienten ta kontakt med ordinerande enhet för att man där kan ta diskussion med patienten.
- Efter varje ordinationsförändring erbjuds patienten en utskriven Läkemedelslista från Cosmic. För dospatienter sker utskrift från Pascal. När patienten vårdats i sluten vård, ska en uppdaterad läkemedelslista lämnas vid utskrivningen. Detsamma gäller när kommunen ansvar för patientens läkemedelshantering.
- Läkemedelslistan är patientens källa till information om hur de ordinerade läkemedlen ska tas.
- Be gärna patienten att gå igenom läkemedelslistan och höra av sig om den inte stämmer med hur hen tar läkemedlen.
- För information om hantering av migrerad information EFTER go-live se rubrik NCS i läsläge vid och efter Cosmic go-live i rutin Hantering vid övergång till Cosmic - överföring och åtkomst till journaluppgifter

Recept eller Administrera på enhet

I samband med att en ordination skapas eller ändras i Cosmic ska ordinatören ta ställning till om läkemedlet ska *Administreras på enhet* eller om läkemedlet ska förskrivas som ett *Recept*. Detta val måste alltid genomföras. Inom slutenvården är administreras på enhet förvalt och inom öppenvård är recept förvalt.
Administrera på specifik enhet ska användas restriktivt och endast på beslutade enheter till exempel dialysmottagning.

Uppmärksamhetssymbolen (UMS) – överkänslighet och vissa läkemedelsbehandlingar

Läkemedelsprodukter eller aktiva substanser som bedöms orsaka läkemedelsöverkänslighet hos patienten dokumenteras under Uppmärksamhetssymbolen (UMS) i Cosmic – kategori Överkänslighet. Se rutin Cosmic - Uppmärksamhetsinformation under uppmärksamhetssignalen UMS och rutin Läkemedel - rapportering och dokumentation av biverkningar.
I *UMS* ska det även dokumenteras om patienten står på kritisk läkemedelsbehandling i annat system under kategorin *Medicinskt tillstånd och behandling.* Gäller till exempel Antikoagulantia, Waran, Cytostatikabehandling, Dialysbehandling samt behandling med

immunstimulerande eller immunsuppressiva medel. Se rutin Cosmic - Uppmärksamhetsinformation under uppmärksamhetssignalen UMS.

Läkemedelsmallar i Cosmic

I Cosmic finns läkemedelsmallar. En läkemedelsmall är en förifylld läkemedelsordination och bör användas när en ny ordination skapas. Ordinatören är alltid ytterst ansvarig för ordinationen även om ordinatören utgår från en mall. Läkemedelsmallar finns för bland annat upphandlade eller rekommenderade läkemedel. Läkemedelskommitténs rekommenderade läkemedel är markerade med gröna fyllda cirklar. Även läkemedelspaket finns vilka är en kombination av mallar som ordineras vid ett och samma tillfälle. Läkemedelsmallar och paket söks fram genom att söka på läkemedelsnamn, mallnamn, generika, behandlingsorsak eller ATC-kod.

Riktlinjer för dokumentation av ordination

Ordination av läkemedel ska så långt det är möjligt dokumenteras och hanteras i Läkemedelslistan och Utdelningsvyn.

Dosering

- Läkemedelsdosen ska anges i **antal** för tabletter och droppar samt också för andra avdelade läkemedelsdoser (endossprutor, endospipetter, doskuddar, klysma, suppositorier).
- För flytande perorala läkemedel anges **volym** per doseringstillfälle.
- För injektions-/infusionsläkemedel anges **volym** per doseringstillfälle.
- För injektions-/infusionsläkemedel som bereds innan administrering anges **volym** alternativt mängd per doseringstillfälle. Observera att om spädningsvolymerna är inlagda i Cosmic kan endast volym användas vid ordination.
- Vid ”vid behovsmedicinering” ska högsta dygnsdos anges.

Vid ordination av preparat med oregelbunden dosering anges dosering enligt schema. Vid receptförskrivning kan dosering anges i fritext i patientinstruktion och då får patienten instruktionen på etiketten eller så kan man skriva ut schemat och ge till patienten.

Angivande av tid för administrering

Tid för administrering måste alltid anges vid ordination. I Cosmic finns föreslagna tidsintervall för dosering angivna, vid ordination kan dessa användas.

- Dos anges med plusmetoden, till exempel **1+1+1+1**, som blir kl. 8, 12, 17, 22 och text 1 tablett till frukost, 1 tablett till lunch, 1 tablett till middag och 1 tablett till natten.
- Anges i stället 1x4 blir det kl. 8, 12, 16 och 20 och text 1 tablett 4 gånger dagligen.
- Egna tider kan anges manuellt.
- Infusionstid/-hastighet anges om så krävs.

Extrados kan ordineras vid insättning av stående behandling där man ser behov av att den påbörjas så fort som möjligt (exempelvis antibiotika, smärtstillande). Ordineras i två doseringssteg och inleds med en engångsdos.

- Vid behovsmedicinering registrerar ansvarig sjuksköterska in tidpunkterna för administrering, samt signerar given dos.

Slutenvårdsdos vid vårdavdelningar Hallands sjukhus och Psykiatrin Halland
Vid de flesta avdelningar på Hallands sjukhus och Psykiatrin Halland iordningsställs en stor del av de perorala läkemedlen via slutenvårdsdos. Se rutin Slutenvårdsdos – läkare och sjuksköterskor
Observera att ordinationstiden (hel timme) samt val av enhet "styck" är en förutsättning för att kunna dispensera läkemedel i dospåse för inneliggande patient.

Doseringsvikt
Vid ordination anges den doseringsvikt som är relevant för varje ordination. Doseringsvikt ska inte registreras som kroppsvikt i mätvärden. Doseringsvikt som anges i samband med ordination visas endast i aktuell ordination och kan inte användas vid senare tillfälle vilket innebär att detta måste anges vid varje läkemedelsordination där doseringsvikt krävs.

Läkarsignatur

Vid ordination eller ändring av ordination signerar ordinerande läkare varje enskild läkemedelsordination. Läkarkandidater kan spara en ordination, men kan inte ordinera och signera självständigt. Läkemedlet visas i utdelningsvyn först efter att en behörig läkare signerat ordinationen.
På enheter som använder pappersjournal ska en signaturlista för läkare finnas, se bilaga 1 Signaturlista.

Förskrivning av läkemedel på recept

Aktuell vårdkontakt
Den aktuella vårdkontakten ska väljas vid ordination, se rutin Cosmic - Vårdkontakter och registrering

Förmånsstatus
Om ett läkemedel har begränsad förmån enligt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV), är det obligatoriskt att ange om förmånsvillkor är uppfyllda eller inte.

Smittskyddsläkemedel
Uppgifter om att ett läkemedel är kostnadsfritt enligt Smittskyddslagen anges genom att ruta bockas i för Smittskydd i utkorgen. Se rutin Regionens subventioner.

Administreringssätt
Minst ett administreringssätt måste väljas för att kunna skicka recept.

Förskrivningsrestriktion
Behandlingsplan för patient med missbruksproblematik dokumenteras under *UMS*. Se rutin Cosmic - Uppmärksamhetsinformation under uppmärksamhetssignalen UMS.

Förskrivning till personer utan fullständigt personnummer
E-recept kan skickas för personer som saknar svenskt personnummer men har ett reservnummer/samordningsnummer. Region Halland har tilldelats reservnummerserie 532–545, varför ett exempel på reservnummer är 2016**0535**–8785. E-recept för patient med reservnummer kan inte skickas till nationella e-receptbrevlådan utan måste skickas till ett

särskilt apotek, som ska väljas i lista. Förskrivaren ska därför komma överens med patienten om det apotek där patienten ska hämta läkemedlet.

Förskrivning till personer med fullständigt personnummer som inte är folkbokförda i Sverige
I flera fall går det att skicka e-recept. Om det inte går så får du ett felmeddelande och då får receptet skrivas på papper. När elektronisk förskrivning inte går att tillämpa kan receptblankett skrivas ut och lämnas till patienten. Se Receptblanketter och e-recept - Vårdgivare (regionhalland.se).

Förskrivning till personer med skyddad identitet

1. Förskrivning sker i första hand på e-recept med personnummer när det är möjligt. I Nationell läkemedelslista ersätts namnet med texten *Personuppgift skyddad*. Vid förskrivning, expediering och kommenterar filtreras viss adressinformation bort och visas bara om det finns ett långvarigt registrerat samtycke eller ett dossamtycke.
2. I vissa situationer kan det vara motiverat med undantag, tex om det finns en hotsituation och patienten ännu inte har fått skyddad identitet, i dessa fall används direktadresserade e-recept till ett namngivet apotek med födelsedatum/reservnummer. Direktadresserade recept skickas med födelsedata och förskrivningen visas inte i Nationell läkemedelslista. Åtkomsten begränsas till det lokala apoteket.
3. I sista hand används pappersrecept med födelsedatum. Patientens behov och hotbilden får avgöra vilket alternativ som används.

Ordination av läkemedel inom öppenvård

Läkemedel som ska administreras till patient inom öppenvård ska ordineras i Cosmic. Välj *Administreras på enhet*.
Alternativt om läkemedlet förskrivs på recept och hämtas på apotek välj *Recept.*

Ordination av läkemedel från kommunalt läkemedelsförråd

Till patienter som vårdas inom hemsjukvård eller på särskilt boende ska vissa läkemedel alltid tas ur kommunalt läkemedelsförråd, till exempel injektionsläkemedel för palliativ vård. Vid sådana ordinationer ska recept registreras, utan att läkemedel hämtas ut från apotek. Vid ordination i Cosmic anges i fritext i *Notera vid administrering* att receptet inte ska skickas till apotek. För patienter som har dosdispenserade läkemedel se rutin Läkemedel – öppenvårdsdos.

Ordination av läkemedel inom slutenvård

Inskrivning till slutenvård

Vid inskrivning av patient till vårdavdelning ska en läkare godkänna de läkemedel som ska administreras under vårdtiden genom att använda funktionen *Godkännande för administrering*.

- Godkännandet är kopplat till patienten och patientens läkemedelslista och inte till en specifik enhet. Det går endast att ha ett aktivt godkännande i taget.

- Godkännandet visas med ett grönt streck över den grafiska delen i läkemedelslistan och utdelningsvyn.
- Information om vem och när godkännandet har signerats fås genom att sätta musmarkören på den gröna raden.
- *Godkännande för administrering* är ett krav för att pågående läkemedelsbehandlingar i läkemedelslistan ska kopieras över till dosproduktion, så att dospåsar kan produceras för slutenvården, se Slutenvårdsdos - läkare och sjuksköterskor.
- Ett *godkännande för administrering* gäller för hela läkemedelslistan.
- Innan ett godkännande för administrering genomförs så ska ordinationer för läkemedel som inte ska administreras pausas.
- I de fall en läkemedelsgenomgång utförs i samband med inskrivning markeras kryssrutan för läkemedelsgenomgång i fönstret *godkännande för administrering*. Se rutin Läkemedel - läkemedelsgenomgång.
- Vid inskrivning till slutenvård från akutmottagning sätts godkännandets giltighetstid till 24 timmar framåt. Mottagande enhet behöver göra ett nytt godkännande för administrering så snart som möjligt innan giltighetstiden löpt ut. Den mottagande enheten anger då att giltighetstiden är till ”Avslutande av vårdkontakt”.
- Vid inskrivning direkt till slutenvård, då patienten inte skrivs in via akutmottagning anges godkännandets giltighetstid till ”Avslutande av vårdkontakt”.

In- och utskrivning på akutmottagning
Vid ordination av läkemedel vid inskrivning av patient från akutmottagning ska ansvarig läkare godkänna administrering med giltighet 24 timmar framåt. Innan godkännandet behöver ansvarig läkare ta ställning till vilka ordinationer som patienten fortsatt ska ta på mottagande enhet. Läkemedel som endast ska ges på akutmottagningen ordineras som engångsdos.

Läkemedel som patienten sköter själv
Vid inskrivning av en patient i slutenvård ska hälso- och sjukvårdspersonalen ta ställning till om patienten har möjlighet att själv fortsätta ansvara för sin egen pågående läkemedelsbehandling eller om läkemedlet ska administreras eller överlämnas av hälso- och sjukvårdspersonal. Normalrutinen vid akutvårdsenheter är att vårdpersonalen sköter patientens läkemedel. Vissa läkemedel kan patienten själv ansvara för under vårdtillfället exempelvis i träningssyfte eller där medicineringen är uttalat behovsstyrd. Verksamheten ska då skriva egna rutiner som reglerar detta. Läkemedel som patienten ska sköta själv skrivs in i Läkemedelslistan. I Cosmic sker detta genom att funktionen *Självadministrering* väljs inklusive tidsperiod för hur länge självadministreringen pågår.

OBSERVERA att ansvaret för att patienten tar de läkemedel som ordinerats alternativt inte tar de läkemedel som pausats dag innan operation, operationsdag och postoperativt ligger hos sjukvården. I Läkemedelslistan ska det göras ett aktivt ställningstagande till patientens medicinering och sjuksköterska ansvarar via sin signatur för att patienten får läkemedlen enligt ordination.

Under vårdtillfället
Läkemedelsförändringar som sker under vårdtid på sjukhus utförs i läkemedelslistan och motiveras i journal under sökord Läkemedelsresonemang. Se även Rutin: läkemedelsgenomgång.

Bekräftande av godkännande av administrering (Vidimering)
Ett bekräftande av godkännande av administrering ska utföras varje vardag, och om möjligt på helgdagar, av rondande läkare. Detta bekräftande görs genom att ett *Nytt godkännande* signeras. Om läkemedelsförändringar sker under helgdagar ska ett *Nytt godkännande* signeras. Med signering bekräftar läkaren att denne tagit del av alla läkemedels-administreringar (inkl. tillfällig administrering) fram till ronden samt att den planerade behandlingen ska fortgå om inget annat anges i instruktionen för ordinationen för varje enskilt läkemedel.

Kryssa, Hoppa över, Pausa och Återstarta en ordination
I Cosmic finns funktionerna Kryssa, Hoppa över, Pausa och Återstarta. Dessa kan användas för att hoppa över en administrering av ordinerad dos, samt för att tillfälligt pausa en ordination.

- **Kryssa**: Den som har ordinationsrätt kan kryssa enskilda utdelningstillfällen via läkemedelslistan genom att högerklicka på valt utdelningstillfälle, vilket innebär att utdelningstillfället inte kan administreras.
- **Hoppa över**: Den som har behörighet att administrera ordinationer kan från utdelningsvyn registrera att en enskild dos inte har administrerats och skriva kommentar.
- **Pausa och återstarta en ordination**: Den som har ordinationsrätt kan från läkemedelslistan pausa (tillfälligt sätta ut) en ordination. Det finns möjlighet att ange pausorsak i fritext. Den som har ordinationsrätt kan från läkemedelslistan återstarta en pausad ordination. Funktionen *Återstarta* kan användas för datum framåt i tiden.

Förflyttning inom eller mellan vårdenheter
Läkemedelslistan ska gås igenom i samband med förflyttning inom eller mellan vårdenheter och uppdateras innan förflyttning.

- Ordinationer som inte ska fortsätta ges på den mottagande vårdenheten sätts ut.
- Ta ställning till om recept behöver förskrivas av den överlämnande enheten innan förflyttning. Se flik Receptöversikt.
- Ta ställning till pausade ordinationer, ordinationer som ska administreras på specifik enhet och ej tidsatta ordinationer.
- Den överlämnande vårdenhetens läkare gör ett *godkännande för administrering* med en tidsgräns på 24 timmar.
- Mottagande enhet behöver göra ett nytt *godkännande för administrering* så snart som möjligt innan giltighetstiden löpt ut. Giltighetstiden för godkännande för administrering anges till ”Avslutande av vårdkontakt”.
- Eftersom olika administreringstider kan förekomma på olika enheter ska den överlämnande enheten göra bedömning om det påverkar administrering av patientens läkemedel vid förflyttning.
- Läkemedelsberättelse ska skrivas av överlämnande vårdenhet. Se rutin Läkemedel - Läkemedelsgenomgång.
- Vid parallella vårdtillfällen (Psykiatrisk och somatisk vård samtidigt) krävs särskild hantering av godkännande för administrering.

- Vid överflyttning anges giltighetstid för godkännande av administrering till ”Avslutande av vårdkontakt”.
- För läkemedel som bör fortsätta att administreras av den överlämnande enheten ändras ordinationen till administreras på specifik enhet.

Utskrivning från slutenvård
Vid utskrivning av patient från slutenvården ska det göras en sammanlagd bedömning av patientens läkemedelsbehandling och patienten eller kontaktperson/ansvarig sjuksköterska ska få:

- En utskriven läkemedelslista, där det framgår vilka läkemedel som är aktuella för den fortsatta behandlingen.
- Recept för aktuella läkemedel eller uppdaterade ordinationer i Pascal, om patienten har dosdispenserade läkemedel.
- En *Läkemedelsberättelse* av utskrivande vårdenhet. Se rutin Läkemedel - Läkemedelsgenomgång.
- För patienter med behandling med warfarin ska även separat doseringslista för warfarin tillhandahållas till patienten då dosering av warfarin inte återfinns på ordinarie läkemedelslista i Cosmic, se bilaga 2 AK-Waranlista. Kontakt ska vid behov tas med ansvarig enhet för överrapportering och uppföljning av behandlingen.

Vid utskrivning av patient från slutenvården ska utskrivande läkare se till att:

- Ställning tas till vilka läkemedel patienten ska ta efter avslutat vårdtillfälle inklusive om pausade läkemedelsbehandlingar ska återstartas.
- Godkännande för administrering avslutas för patienten. Godkännandet avslutas automatiskt om giltighetstiden för godkännande för administrering är angivit till ”Avslutande av vårdkontakt”. I annat fall behöver godkännande avslutas manuellt via knappen godkännande för administrering.

Ordinationer på Operation, Förlossning och Röntgen

- Ordinationer som ska fortsätta att gälla efter det att patienten lämnat operationsavdelning (inkl. postop), förlossningsavdelning, röntgenavdelning och traumarummet **måste** inskrivas i ordinarie läkemedelslista i Cosmic. Om patienten stryks från operationsprogrammet gäller inte ordinerade pre- och postoperativa läkemedel eller ordinerad karens (paus). Dessa läkemedel måste då återinsättas av ansvarig läkare på avdelningen.
- Ordinationer i Cosmic som gjorts på operation, postop, IVA etcetera gäller för det första dygnet på annan avdelning om inte annat anges. Dagen efter överflyttning till annan avdelning ska en samlad läkemedelsbedömning göras av ansvarig läkare på mottagande klinik och godkännandets giltighetstid anges till *Avslutande av vårdkontakt*.
- Läkemedelsordinationer som ges under operation och intensivvård dokumenteras i pappersjournal och medföljer sedan patienten till avdelningen och förvaras i anslutning till patientens journalhandlingar.
- Läkemedelsordinationer på Förlossning dokumenteras i Läkemedelslistan i Cosmic. Läkemedel som ges under förlossningen dokumenteras i Cosmic. Viss dokumentation kan förekomma i Obstretrix partogram.

- Läkemedelsordinationer på röntgen-avdelningen dokumenteras i Sectra RIS (Radiology information system). Vid receptförskrivning används Cosmic.

Ordinationshistorik

För att få tillgång till historik om vilka läkemedel som ordinerats och administrerats i Cosmic, kan funktionen *Ordinationshistorik* och *Historisk lista* användas.

Justering av dosering genomförd av sjuksköterskor

När det är förenligt med god och säker vård får en sjuksköterska utifrån patientens individuella mål- och mätvärden justera doseringen. Justering av doseringen ska dokumenteras i Läkemedelslistan. Observera att de förändringar som dokumenteras i Cosmic inte överförs till apoteket, vilket betyder att på redan förskrivna recept står den ursprungliga doseringen kvar.
Första linjechef tilldelar behörighet i Cosmic till de sjuksköterskor inom enheten som uppfyller kraven för att få justera doseringen i läkemedelsordinationer. Se rutin Läkemedel - Sjuksköterskors justering av dosering av läkemedel

Vårdenhetsspecifika rutiner ska finnas där det framgår:

- vilken kompetens en sjuksköterska ska ha för att få justera doseringen i en läkemedelsordination samt,
- vilka läkemedel som får justeras.

Ordinationstyper

- **Enligt särskild ordination**

Ordination av läkemedel ska så långt det är möjligt dokumenteras och hanteras i Läkemedelslistan och Utdelningsvyn. ” Enligt särskild ordination” eller eo kan användas i de fall ordinationen inte kan ordineras strukturerat, utan det behövs kompletterande information i journal. I det fritextfält som då blir tillgängligt, ska det dokumenteras en hänvisning till kompletterande information. Kompletterande information skrivs till exempel under *journalmall* eller *journalanteckning*, sökord *Läkemedelsbehandling, kompletterande information.* Fältet är obligatoriskt vid ordination med dosering ”Enligt särskild ordination”. Enligt särskild ordination ska undvikas så långt det är möjligt då doseringen inte kommer att synas i Läkemedelslistan.

- **Vid behovsordination**

För vid behovsordination ska maximal dygnsdos anges. I Cosmic anges detta i samband med dosering. Indikation anges som behandlingsorsak.

- **Muntlig ordination (telefonordination)**

En tillfällig ordination kan göras muntligt av till exempel läkare till sjuksköterska i akuta behandlingssituationer. Möjligheten ska utnyttjas endast i undantagsfall. Sjuksköterskan repeterar ordinationen och administrerar läkemedlet. Muntlig ordination ska innehålla samma uppgifter som skriftlig och tillämpas endast om det är absolut nödvändigt. Ordinationen ska dokumenteras så snart som möjligt. I Cosmic sker detta via funktionen *Muntlig ordination* och administreringen signeras i utdelningsvyn. Ansvarig ordinatör ska anges och ordinationen ska signeras av läkare så snart som möjligt.
Ordinationens giltighetstid är 1 dag vilket innebär att det under 1 dag är tillåtet att administrera utdelningar via Utdelningsvyn.

- **Ej tidsatt ordination (relativ ordination)**

Ej tidsatt ordination är en ordination med starttid relativ till en händelse, till exempel pre- och postoperativ medicinering. Information om när i tid inför en händelse kan anges som text i fältet ordinationskommentar. En ej tidsatt ordination måste aktiveras innan den är synlig i utdelningsvyn. Den som ansvarar för administrering av patientens läkemedel ska därför kontrollera i läkemedelslistan om det finns en ej tidsatt ordination att ta ställning till. Både läkare och sjuksköterska har möjlighet att aktivera en ej tidsatt ordination. När aktivering sker ska en aktiveringsorsak skrivas i fritextfältet för behandlingsändamål. Om händelsen, som ordination är kopplad till, avbokas ska ansvarig läkare makulera eller sätta ut den ej tidsatta ordinationen.

- **Ordination enligt generella direktiv**

Ordination av läkemedel enligt generella direktiv gäller för patienter på en viss enhet vid vissa angivna tillstånd, se rutin Ordination enligt generella direktiv. I första hand ska ordinatören ordinera ”vid behovsordination”. Då generella direktiv använts bör behovet av vidbehovsordination beaktas. En förutsättning för att kunna ordinera utifrån ett generellt direktiv i Cosmic, är att det finns inlagt som en ordinationsmall. Mallarna innehåller den information som enligt författningen ska finnas med i Generella direktiv.

- **Ordination från konsult**

Ordination som konsultläkare skrivit som remissvar är endast att betrakta som förslag på lämplig ordination. Denna ordination effektueras inte av sjuksköterskan innan kontakt tagits med ansvarig läkare. Konsultläkare kan ordinera direkt i patientens läkemedelslista. Sådana ordinationer följs då av ansvarig sjuksköterska utan att kontakt med ansvarig läkare krävs.

- **Ordinationer inför operation**

All premedicinering ska skrivas in i läkemedelslistan. Vid behov av trombos- och antibiotikaprofylax ordineras detta av inskrivande läkare.

Ordination av olika typer av läkemedel

- **Antibiotikabehandling**

Vid ordination av antibiotika ska insättningsorsak rapporteras i Infektionsverktyget. Ordinerande läkare ansvarar för rapportering. Rapportering kan även kopplas till tidigare registrerad orsak om ordinationen gäller samma sjukdom eller behandlingstillfälle.

- **Antikoagulantiabehandling och Warfarin (Waran)**

För patienter som behandlas med warfarin sker dosering och uppföljning av behandling i AK-net. Receptförskrivning och journaldokumentation sker i Cosmic.
Vid tillfällig utsättning eller ökad blödningsbenägenhet ska ansvarig läkare på avdelningen ordinera warfarin dagligen.
Om situationen är stabil och blödningsbenägenheten inte är påverkad, ordineras warfarin enligt schema eller som villkorad ordination.
För patienter som behandlas med NOAK sker dokumentation och uppföljning i Cosmic.

- **Extempore och licensläkemedel**

Extempore och licensläkemedel går att söka fram vid ordination, genom att i Ny-fliken välja *Icke godkända läkemedel* och därefter i fritext skriva aktuellt läkemedel som ordineras. Vid ordination av extempore och licensläkemedel som saknas i nationella varuregister ordineras ett lokalt läkemedel som grundordination. Se Lokalt läkemedel.
Vid behov av recept förskrivs den virtuella produkten ”extempore e-förskrivning” respektive ”licensläkemedel e-förskrivning”. Följande uppgifter behöver ingå i förskrivningen: preparat, form, styrka, dosering, förmån samt total mängd som får expedieras och antal expedieringar. Dosering ska anges som antal tabletter/doser/volym per doseringstillfälle eller per tidsenhet.

- **Infusion**

Infusioner visas i Läkemedelslistan och i Utdelningsvyn och är markerad med blå färg. Infusioner ordineras i volym eller volym per tidsenhet. Infusioner visas i både volym och mängd i Läkemedelslistan och Utdelningsvyn. Infusioner ordinerade och administrerade i Cosmic registreras automatiskt i vätskebalansen. Om tillsatser ska ges krävs ordination av dessa.

- **Lokalt läkemedel**

I de fall det finns behov av att lägga till ett lokalt läkemedel för att kunna få administreringstillfällen, till exempel när en produkt inte finns tillgänglig i den nationella läkemedelsdatabasen (SIL). Se separat rutin som är under framtagande som beskriver det regionala arbetet med läkemedelsmallar i Cosmic.

- **Läkemedel med oregelbunden dosering**

Observera att ordinationerna bör vara olika beroende på om läkemedlet skrivs på *Recept* eller om det ska *Administreras på enhet*. Vid ordination *Administrera på enhet* ska ordinationen skapa utdelningstillfällen medan ordination av Recept kan vara i fritext. Använd avsedd läkemedelsmall. Vid inskrivning pausas ordinationen som används för recept.

- **Naturläkemedel eller liknande produkter**

Naturläkemedel eller liknande produkter dokumenteras via knappen *Egenmedicinering* i fliken läkemedelslista. Läkemedel som läggs till under egenmedicinering blir inte tillgängliga för administrering i utdelningsvyn. Om det skulle vara aktuellt att behandling ska administreras av sjuksköterska måste produkten läggas in som ett *lokalt läkemedel*. Se Lokalt läkemedel.

- **Ordination till barn**

ePed rimlighetskontroll finns integrerat i Cosmic. ePed är en erfarenhets- och evidensbaserad databas för barnläkemedel. När ett barn i åldern 0–18 år ordineras ett läkemedel görs en rimlighetskontroll. Administrationssätt, vikt och dosering behöver vara angivet. Se även ePed - Vårdgivare (regionhalland.se)

- **Receptfria läkemedel**

Receptfria läkemedel som patienten själv tagit beslut om ska dokumenteras i läkemedelslistan. Markera *Annan ordinatör* och skriv i fritext att det är patienten själv som är ordinatör.

- **Spädning/Tillsats**

För injektions-/infusionsläkemedel som bereds innan administrering ska spädning/tillsats alltid ordineras för dessa läkemedel. Fastställda spädningar med spädningsinstruktioner enligt spädningslista finns inlagda som läkemedelsmallar i Cosmic. Se Läkemedel - Spädningslista intravenösa läkemedel till vuxna.

- **Syrgas**

Ordination av syrgas ska ordineras enligt särskild ordination (eo) i Läkemedelslistan. I fritextfältet anges information om dosering (flödeshastighet) i enhet L/min. Doseringen kan med fördel anges med intervall till exempel 0–3 L/min, samt mål för POX.

Ordination av Blodprodukter, förbrukningsartiklar samt nutritionsprodukter och kosttillägg i Cosmic

- **Blodprodukter**

Blodprodukter ordineras i Läkemedelslistan som transfusion. Transfusioner är markerade med röd färg. Blodkomponenter till vuxna ska ordineras i dosenhet ”enheter” och

blodkomponenter till barn i ”ml”. Ordinationsmallar finns framtagna för de vanligaste blodkomponenterna till vuxna och barn.

- **Förbrukningsartiklar**

Förbrukningsartiklar som ingår i förmånen (högkostnadsskyddet) ordineras i Läkemedelslistan och förskrivs som recept. Övriga förbrukningsartiklar beställs till verksamheten genom ordinarie beställningsvägar.

- **Nutritionsprodukter och kosttillägg**

Ordination enligt särskild hantering, se manualer: Manual Cosmic – Ordination av näringsdryck och Manual Cosmic - Enteral nutrition (slutenvård). Se vårdgivarwebben om nutritionsprodukter och kosttillägg: Nutrition - Vårdgivare
Vid ordination av nutritionsprodukter och kosttillägg inom slutenvård ska de ordineras som produkttyp läkemedel. Nutritionsprodukterna och kosttillägg kommer då kunna administreras via Utdelningsvyn och presenteras i vätskebalansen.

Driftstopp

Rutiner

I händelse av driftstopp hänvisas till följande rutiner:

- Cosmic – Reservrutin vid driftstopp
- Cosmic Läkemedelsmodul - Reservrutin vid driftstopp
- Onkologisk behandling HS: CytoBase – driftstopp

Läkemedelsjournal i pappersformat

Läkemedelsjournal i pappersformat finns att beställa från tryckeritjänsten, se under rubrik ”trycksaker – journaler”. Detta gäller för enheter inom Hallands Sjukhus och Psykiatrin och ska finnas tillgänglig i händelse av driftstopp.
Se även rutin: Läkemedel – receptblanketter, beställning och hantering

Bilagor

Bilaga 1 Signaturlista
Bilaga 2 AK-Waranlista

Uppdaterat från föregående version

2025-11-11: Justerad med anledning av införande av NLL. Justering dokumentation av smittskydd och begränsad förmån. Ny rubrik Administreringssätt. Ny punkt under rubrik Läkemedelslistan i Cosmic. Ny rubrik Ordination av Blodprodukter, förbrukningsartiklar samt nutritionsprodukter och kosttillägg i Cosmic. Rubrik Enteral nutrition har bytt namn till nutritionsprodukter och kosttillägg. Hänvisning till manual under rubrik Nutritionsprodukter och kosttillägg. Borttagen rubrik In- och utskrivning på akutmottagningen pga. ändrad konfiguration i Cosmic.